

C.H.P.
AFYON HALKEVİ
Başkanlığı

TAŞPINAR

Ebedî Şefimiz ATATÜRK için 1881 - 1938

Büyük Atamızın Aziz ve Kutsal Hatırasına...

10 — 11 — 1938

CİLT: 7.

Afyon Halkevi

SAYI: 73.

21 - 1 - 1939

Yazı İşleri Direktörü.

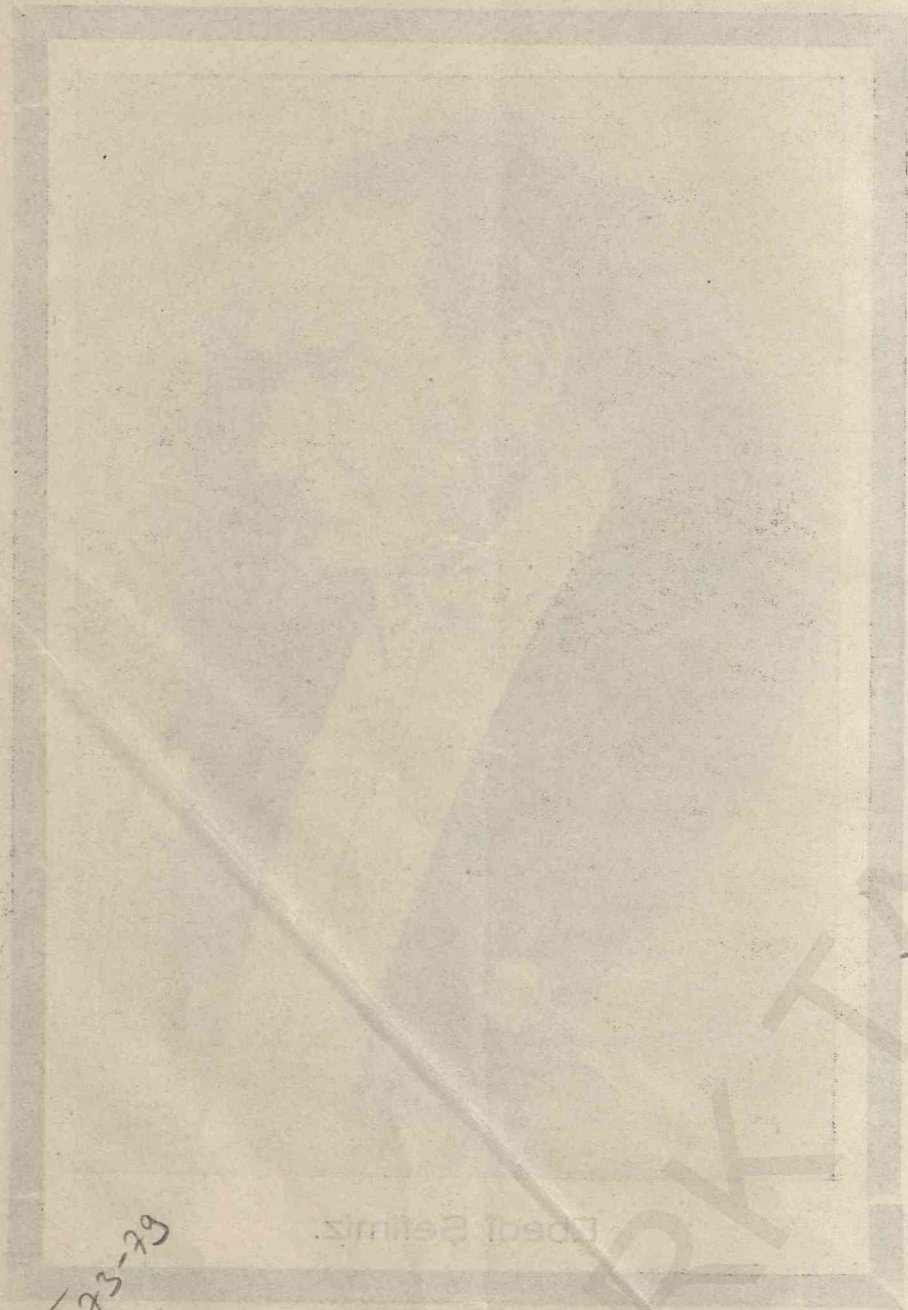
Edip Ali Baki.

Ebedî Şefimiz.

5037602
1938-1940, 7-8, 73-79

Geçmiş yıl önce Büyük Atatürk'ün vasiyetinde o vakitki
Türk Ocağı'nın defterine el yazması ile yazılmış Atatürk'ün ve Atatürk
Çankaya'da yazdığı bir mektubunun ve kadimiyetlerinin birliği ve çok
değerli bir vesikası emsalsiz bir mektup olarak okunulmaktadır su-

neyoruz (Bu vesit vesikası ve mektubunun okunması için)

Handwritten text in Ottoman Turkish script, likely a continuation of the document or a separate entry. The text is written in a cursive style and is somewhat faded.

On beş yıl önce Büyük Atamızın Afyon'u ziyaretlerinde o vakitki "Türk Ocağı,"nın defterine el yazıları ile yazdıkları Afyon'a ve Afyon gençliğine yüksek bir iltifatlarının ve kadirşinaslıklarının tarihi ve çok değerli bir vesikasını emsalsiz bir armağan olarak okuyucularımıza sunuyoruz :

(Bu eşsiz vesikanın aslı Halkevimiz arşivinde saklıdır.)

افيون قره صا... تورک اوجاغی
اعضا سیه بولکون مشرف اولدیم
او جاقده کجه رقیقه ر... اوجاغی
وریطله دیک آغیون کورل وسیله لرغه
ایندی... حوره مخون... بالی صه قره صا
فلقدک... کجلیک... متولیتک قیلدی
تجربلرینی... حاکمیت سیه دیک ساقطه رخ
تلمه غریب لری کندن هقی ندن ندرن
ایشیتک... اتجور... صوره انشراح والحقانی
مرحب افلاک...
قره صا... صاحب خلق حد ا... محکم
مال مفکوره... صا...
قره صا... موقع... ای...
ایستد... بول... انک... فخر...
صوت... یوز... یانان اوجاغه تورک
نه... قیلند... فیله آلیوز...
29 Mart 39

OSMAN FETİH PAŞA'NIN
TÜRK TARİH KURUMUNA
ARMAĞANIDIR

Okuyucularımıza sunduğumuz Büyük Atamızın el yazılarının aynısını aşağıya yazıyoruz :

Afyon Karahisar "Türk Ocağı,"
Azasile bu gün müşerref oldum.

Ocakta geçen dakikalar birbiri-mizi anlamak ve dinlemek için güzel vesileler bahşetti. Çok memnunum; bilhassa Karahisar halkının, gençliğinin, münevveranının kıymetli tahassüslerini, Hakimiyeti Milliye-nin muhafazasındaki kat'iazimlerini kendi heyecanlı lisanlarından eşit-mek benim için pek çok inşirah ve it-mi'nanı mucip olmuştur.

Karahisarı Sahip halkı cidden mem-leketlerine millî mefkûreye sahip-dirler.

Karahisar, mevkiî mühimminin icap ettirdiği bütün inkişafalara mazhar olacaktır. Çünkü burada yanan Ocak Türkün en temiz kalbinden feyz alı-yor.

23 Mart 39

Gazi M. Kemal

Büyük Atamızın Aziz ve Kutsal Hatırasına ..

Atamızın Yasında ve İzinde..

Edip Âli.

Daha, geçen sene, Afyon Türk güneşinin ışığı altında en mes'ut hayatını yaşamıştı.

Onun gözlerinden hayat şelâlesi içmiş, nefesini duymuş, sesini eşitmiş, yakından adımlarını ta'kip etmiştik..

Dünyanın en meyvalı zaferini kazanmak için, galebe plânlarını hazırladığı odada onu ul'vî hatırasile başbaşa görmüştük..

Halâ, onun sıcak hatırasıla içimiz dolu.. Kocatepede onun silueti.. Dumlupınar'da milletine abihayat içiriyor.. Bu hayal elân önümüzde..

Halâ, Afyon ovaları, dağları onun mukaddes hatırasından akisler veriyor.

Milletin üzerine atılan ölümü altalıyan kahraman.. "Hasta Adam,,a yeniden can veren Lokman.. Tarihini seyrini yolundan çeviren eşsiz insan..

O, başlı başına millî gururumuzun, millî benliğimizin aynası olmuştur. Ona baktıkça, kendi büyüklüğümüzü, kendi kudretimizi

anlıyorduk. O halkın bağrından, içimizden çıkan; insan kudretinin, insan büyüklüğünün ulaşılmaz zirvesine ulaşan; harp ve sulh kahramanlığını nefsinde toplayan, önünde musibet yıldırımları bir şifa huzmesi olan Ulutürk..

Umumî harpde milletin boyuna biçilen kefeni yırtan adam... Atatürk ve ölüm.. Birbirine hiç yakışmayan iki tezat..

Onun ölümüyle faniliğin ebedileştiğini değil; ebediyetin fanileştiğini hissettik. Hayalın hakikatlaştığını değil, hakikatın hayal olduğunu öğrendik..

Vaktile, kürenin üstünde, ayakta duran kahramanlar, bu harikul'ade, bu herşeyden üstün Kahramanın hayali önünde diz çöktü.

Gine kürenin en yüksek ve en derin Filozofları ve şairleri, bu Kâmilinsanı görmek ihtiyacile hicranzede gittiler.

O, arkasında, üç dört asrın ihmal ve teseyyübü altında harap bir vatandan bir ma'mure; dağınık, me'yus, perişan bir kitleden zinde, vakur, kudretli müttehid bir millet bıraktı.. O, Türkiye'yi güzellik, iyilik elile değiştirdi, feyzinin nuruna garketti. On beş senede mazinin tanıyamıyacağı bir hale koydu.

Kader ve ecel onun yolunu kesmeseydi; O, bütün dünyanın, kaşları çatık mağmum çehresini değiştirecekti. Beşerin hayalında yaşıyan nur ve altın devrini bilfiil yaşatacakfı. Böyle bir husrana beşeriyet ömrünün sonuna kadar ağlasa yeridir..

Onun devrinde yetişmek bahtiyarlığına nail olmadan doğan gururumuzu, arkasından dökbüğümüz kanlı göz yaşları içinde erittik.

Fakat, bize bıraktığı emanet, mukaddes Cumhuriyet on sekiz milyonun omuzlarında; ondan aldığımız hayat aşkı kalbimizde, irade ve hız fikrimizde, ümit maş'alesi elimizde, Onun en büyük yapıcısı Büyük İnönü önümüzde istikbali feth için yürüyoruz, en sevdiği Kahraman Türk askeri sağımızda ve solumuzda...

Ebedî Şefimiz ATATÜRK'e Ait Hatıralar...

Halkevi Başkanı
Galip Demirel.

Atatürk'ün yurd içinde yaptığı büyük turlardan birinde Adana'dan Afyon'a gelişlerinde kendilerini karşılamak için Çay'a gitmiştik.

Çay'da bizleri vagonlarına alan büyük şefin masaları etrafında toplanmıştık. Günün mevzuu [Türk Tarihi] üzerinde konuşuyorlardı. O aralık önlerinde bulunan büyük bir atlardan bir sahife açarak Kolordu kumandan vekili merhum Cavit (Paşa) ya: «Cavit (Paşa) seni imtihan edeceğim» buyurarak «Şu haritada Türklüğü alâkadar eden ne var» diye sordular. Harita çok küçük ve sık yazılı bir Amerika kıt'ası haritası idi, (Paşa) merhum yazıları seçebilmek için gözlüklerini aramaya başlayınca yanımda bulunan ve Cevit (paşa) » ile karşı karşıya oturmuş bulunan bir arkadaşında alâkalanması üzerine: «Anlaşıldı siz gözlüksüz seçemiyeceksiniz verin (beye) buyurarak kitabı o arkadaşına verdiler. Trenin sarsıntıları arasında o arkadaşında seçmekte gecikmesi üzerine: «En gencimiz (beydir) ona verelim» diyerek bana emir buyurdular. Derhal, yazıları Fransızca, küçük ve çok sık olan bu haritayı alarak ayağa kalktım. Ve araştırırken Orta Amerika'da Antil Adaları arasında (Les iles Türkes) yazısını gördüm. Ve derhal arzettim. «Ne demektir?» buyurdular. Türk adaları manasına geldiğini arzettim. «Ne ifade ediyor?» suallerinde Türklerin buralarda bulunmuş olduklarını ifade ettiğini söyledim. Tasviple, Amerika'nın keşfinden evvel Türklerin buralara kadar gelip yerleştiklerini ve bunun yüksek bir medenî kültür eseri olduğunu beyan buyurdular. Sırasıyla emrederek açtıkları diğer yapraklarda buldurdukları (Madağaskar) adasında (Akrova) (Behrenk) boğazında (Mer de Kara) (Gröenland)da (Akka) adalarını taşıyan mevkiilerin isimlerinin ve delâlet ettikleri manaları

üzerinde buyruklarına arzettiğim her cevapdan sonra onların Türk Tarihi ve kültürüne olan münasebet ve irtibatları üzerinde çok geniş bilgi ve kudretle izahlarda bulunarak Afyon'a gelinceye kadar benimle meşgul olmak lutfunda bulunan ve cevapları tasvip [büyüklüğünü gösteren Atatürk'ün bu konuşmamız sonunda buyurdıkları :

«Nasıl arkadaş; Türklerin dünya tarihinin en eski devirlerinde Amerika'da ve diğer arz parçalarında en ücra köşelerine kadar yayılmış bulunduklarını ve her kesten evvel oralara kadar taşıklarını öğrendiniz mi?» Cümlesi' büyük millî davayı her safhadan yürüten ve yükselten o büyük varlığın [ruhundaki millî aşk ve heyecan kudretinin büyük tezahürlerinden birisini canlandırması itibarile millî benliğimiz için halâ kulaklarımızda çınlayan bir ilham işareti halindedir.

Yine Afyon'a şeref verdikleri bir günde o zaman «Türk Ocağı» binası olarak benüz yaptırılmış bulunan [Halkevi] binamızı gezmiş çıkarılarken merdivenlerde merhum Reşit Galip Atatürk'e:

— «Paşam bina güzel olmuş [fakat burasını Halkevi yapmalı]» -dediklerinde- «Evet! Halkevi, Halkevleri!...» buyurmuşlardı.

O günde Türk Ocağı Reisi bulunuyordum. Bu (Halkevi Halkevleri!...) kelimeleri o günün haleti ruhiyesinde bir muamma kadar kulağımıza garip gelmişti. Aradan altı ay geçmemişti ki Türk Ocaklarının lağı ve arkasından Halkevlerinin kurulması vaki oldu.

Yine Atamızın 931 Martınaki teşriflerinde Belediyede Zafer Plânının hazırlandığı tarihi odada oturuluyordu. Refaketlerinde bulunan Profesör Bayan Afet riyaset [makamının üstündeki baş kumandanlık meydan muharebesinde zafer plânının Büyük [Gazi Başkumandan tarafından 29/30 Ağustos 922 tarihinde bu odada hazırlandığını tesbit eden tarihi yazıyı okuyarak Atatürk'e: «Demek (paşam) o zaferi buradami hazırladınız» demişlerdi. Dünyanın nizamını değiştiren o muazzam zaferin yaratıcısı ellerindeki sigaray-ı bir daha çekerek, sanki yapılan iş bu sigara içmek kadar basit ve ehemmiyetsizimiz gibi «Ya! evet burada.. demişlerdi. O akşam Şuhut kasabasından gelmiş harekâtın hız ve heyecanı ile yorgun argın buraya misafir edilmiştik.» Sobanın bulunduğu sol köşedeki sonradan açılmış bulunan kapının önünü [işaret ederek

«işte burada, ama o zaman bu kapı yoktu. Kurulan bir karyolada yatıyordum. Gece yarısını biraz geçe [karşılarında oturan o zamanki kâtibî umumileri ve savaşta garp cephesi Harekât Şuğbesi Müdürü bulunan Tefvik (Beyi) göstererek» Tefvik gelmiş beni uyan-dırmıştı. Elinde o günkü harekâtın cephe harp raporu hülâsası vardı. Dirseğime dayanarak yatağımda doğruldum. Verdiği rapor-lara göz gezdirir gezdirmez o anda kafamda bir şimşek çaktı. Vaziyet çok mühim ve nazikti. Duşmanın derhal çevrilmesi müm-kün ve süratle harekete geçilmesi elzemdi.

Derhal diğer odalarda yatan Erkânı Harbiyei Umumiye Reisi Fevzi, Garp Cephesi Kumandanı İsmet (Paşaları) çağırıttım. Vaziyeti onarlarda tedkik ettik. Derhal kararımızı verdik plânımızı ha-zırladık ve gün doğarken her birimiz cephenin muhtelif istika-metlerinde yola çıktık. Ve o gün işte bu Başkumandanlık muha-rebesini kazandık.

Fakat; burada en mühim nokta; o gece uyku arasında gelen bu raporların tetkikinde yorgunluk ve uyku haliyle biran için dikkatsizlik ederek işi geçiktirseydik belki... bu neticeyi alamı-yacaktık; işte o anda o vaziyeti kavrayıp harekete [geçişimizdir ki bize bu günleri kazandırdı. Bir an meselesi!...»

Bnyurmuşlardı...

Bizler hepimiz o büyük eserin bu büyük hikâyesini kendi ağız-larından dinlemenin verdiği bir vecd içinde idik. Kendileri yine sanki yapılan iş bir hikâye söylemek kadar kolaymış gibi sıga-ralarının savrulan dumanlarını seyrediyorlardı...

Atamızın Afyon'a son gelişlerinde 20 - İkinciteşrin - 937 Büyük Atatürk Zafer Âbidesi önünde âbidemizi uzun uzun tedkik ederek beğenmişler ve tehassüslerini şu cümlelerle beyan buyurmuşlardı:

«Bu âbide zaferi ve kurtuluşu canlandıran en manalı âbidemiz-dir...»

Türkiyemiz İçin.

Y. Mazhar Ateş

Ben Türk inkılâbının tamamlandığına Atatürk'ün ölümüne inan-
dım.

Milletin -Bu muhterem ölünün üzerine döktüğü- göz yaşları
inkılâbın harcınu yuğurdu ve temelini attı..

Göz yaşlarının böyle içten, böyle seller halinde akması, bu
derece umulur mu idi?

Hangi inkılâpcısına, hangi devlet adamına milleti bu kadar
yanmıştır ?

Atatürk sağ iken inkılâp yoktu. Her şey O idi, her şey Onun
idi.....

Şimdi öldü. İnkılâp adlı servetini bıraktı.... Bu milletin malı-
dır.. Bu bir mirastır.

Atatürk insaniyetin hissiyatı idi: Vatanı kurtardı, milletini ay-
dınlığa çıkardı, Türklüğü doğru yoluna soktu.. ve.. hayata uyum-
yan bir medeniyetin sinesinde barınmak için uğuşan ve köhnelik-
lerde çürüyenlere örnek gösterdi; sulhu sevdi....

Atatürk'ün ölümü sağlığı kadar faideli oldu -buda Onun diğer
bir kıymetidir- çünkü hepimiz sadakat andı içtik biz Onun eser-
leri karşısında hayran ve müteşekkiz.

Biz bu eserlerden bir büyüğünü İsmet İnönü'nde buluyoruz....
Eger bir parça superstition sahibi olsak İnönü'nün hükûmet Reis-
liğinden ayrılmasını devlet reisi olmak için bir hazırlık, bir kera-
met addedebiliriz.

Denizler gibi geniş vatanperverliği, gökler kadar yüksek vatan
aşkı -kuvvetli seciyesi; azim ve iradesi ile- harplerde ve sulhlerde
ve inkılâbın her safhasında bir varlık olan İsmet İnönü bu günde dev-
letin istiklâlinde, hükûmetin intizamında, milletin hürriyetinde tam
bir emniyet... Tam bir kuvvettir. Temenni edelim, ölüm Onu ça-
buk almasın....

O nun şahsında Türk inkılâbının bütün dallarile yaşayacağına,
tekâmül edeceğine, vatanın yükseleceğine ve memleketlerimizde
gözü olanların hırsları yüreklerinde söneceğine imanımız vardır.

Atatürk'ün acısını tatlılandıran budur.... O nun ölümü -O nun
ölümünden kara ümitler besliyenlerin emellerinin boş olduğunu
isbat etmekle- düşmanlıklarının inkisarı hayal içinde çırpınmasına
yaradı....

Fakat biz Genç, yaşlı- köylü, şehirli kadın erkek bütün Türk-
lerin bundan sonra düşüneceği bir tek şey kalmıştır: Vatanın mü-
dafaası kendisine ait olan Orduyu kuvvetlendirmek ve bunun için-
de teknik bilgilerde, iktisadiyatta ilerlemek -Kahramanlığı vesa-
itsizliğinin girdabında boğulan Habeşistan gibi- boyun eğen, diz
çöken bir millet olmadığımızı ve yurdumuza ayak bastırmayaca-
ğımızı göstererek sulh içinde yaşamaktır.

Tekrar tekrar... "Yeise düşecek sebep yok,,

Ey sulha âşık olan Türk milleti ! Bütün varlığın, aklın, hissin,
kol kuvvetin ile bundan sonra vatanının müdafaasından başka
düşünecek şey kalmadı.. İnkılâbın temamdır...

Atatürk sana kumanda etti, sana yol gösterdi... Ona itaat
ettin ve yürüdün !! O öldü.... Fakat sen yaşıyorsun ve yürüyorsun
her şey onunla bitmemiştir... Onun arkasından benliğini, kahra-
manlığını ve reşit olduğunu göstereceksin; İnönü'de vatanın bah-
tını değiştiren ve Lozan'da milletin esaret zincirlerini kıran ve
senelerce Türklüğü Atatürk'le beraber yürüten İsmet İnönü ile
yeni açılan devirde - daha hızlı adımlar.... Daha şiddetli hamle-
lerle daima ileri... Daima ileri.

YASLIYIZ, FAKAT KUVVETLİYİZ.

Zihni Çerçel.

Acaba ebediyetinde mi bizim kadar Ona iştiağı vardı ?

Acaba vatanın üstü kadar altınında mı onu göresi geldi ?

Kurtarıcı, eli toprağın derinliğini eşmiş, yer altı zenginliklerini sökerek bize refahı göstermişti. Toprağını bağrını pastan, madenlerin yatağını karanlıktan, suların yollarını güneşsizlikten kurtarmıştı.

Yurdun altı ! Eğer onun eliyle bize verdiklerinin karşılığı olarak varlığını bizden alıyorsan yazıklar sana, acılar bize..

Ebediyet onu yaşarken selâmlamıştı. Çok çabuk kavuştular. Artık taliimiz, tarihimiz gibi Türk milletini saran ve Türk milletinin kucakladığı ebediyettir.

Atatürk gelmez yollara gitti. Artık gözleri görmeyecek, kulakları duymıyacak, yüreği atmıyacak.

Fakat biz.. Biz sonsuz yolunda gösterdiğini göreceğiz, söylediklerini işiteceğiz, on yedi milyon olarak, elli milyon, seksen milyon, yüz milyon... olarak tıpkı onun yüreği gibi kalplerimiz azametle çarpacak.

Mustafa Kemal başımızdan ayrıldı. Beraber yol açtıkları bir millî kahraman daha bekci koyarak. Yeni başbuğun nutku yürekleri inanla dolduruyor. İradeleri bileyor. Bizi açtıkları yollarda iş başına çağırıyor.

On yedi milyon Ata gibi onunda etrafındayız. İnönü yokluğunu duyurmıyacak..

YUĞ

Refik Fikret Sağnak.

Günler oluyor; Atanın ölümüne dair bir satır yazamadım. Ben ki en ufak rüzgârla dalları çatır çatır kırılan ağacım. Bu müthiş tayfun karşısında gemimi iki çapasile denizlerin dibine, halatlarla da karaya bağladım. Son gayretimle tutunmağa çabalıyorum. Bu yangın beni, İsa gibi, dört yerimden çiviliyerek kasnağa gerdi. İstedim ki; bu acı içimde biraz daha kalsın. Kalsında bu dilimi yakan acının tadını biraz daha tadayım.

Büyük yasin ilk gününde şöyle bir yazı çıkmıştı: "Ne bahtiyardır ki o adam, Atatürk sağken öldü; bu acıyı duymadı.. Bu söze bir türlü aklım yatmıyor.

Bize göre dünyanın en bedbaht insanı, bugünkü büyük acı ile işlenmeden ölerdir. Böyle asırlarda, devirlerde ancak beşeriyete bir defa nasip olan büyük yasları tatmadan ölen insanlara; yazıkl!.. Böyle ağırbaşla yasin asil lezzetini duymıyan gönüller hangi tasayla yarın çocuklarına yanıp yakılacak?..

Sevgiliyi elile toprağa koymak kadar son büyük vazife ne olabilir? Büyük tasalar -Müssenin dediği gibi- insana hakiki değerler veriyor. Atayı sevdiğimi, ancak bugün, onun acısını tatmakla daha iyi anladım.

O, öldü. Bir daha dirilmiyecek. O, Cumhuriyetin kubbesinde dalgalanan bir bayraktı. Bugün de Cumhuriyetin temeline gömüldü. O, bir başta, bir de sondadır: Besmele gibi, nokta gibi. Onu, beni yakan istiklâl madalyalarının ateş gözlerinde göreceğim.. Oğlum da, kızım da Atayı gözlerini yumdukları ve kulaklarını tıkadıkları zaman görüp duyacaklar. Onu düşünmeğe vardığım zaman, çarşıdan eli, koltuğu dolu dolu dönen bir baba gibi, mukaddes yüklerle dizlerim bükülüyor, başım öne düşüyor.

Onun adını anmakta ne büyü varmış ki ondan bahseden yüzler güzelleşiyor, erleşiyor. Böyle bir insanın kurduğu rejime nasıl olur da gönül verilmez.

Yuğ — Ölüler için yapılan mukaddes ayin. "Taşınar..

Ölmeyen Atatürk..

ŞEVKİ BERKER.

Milyonların kendisi olan o büyük güneş âlemimizden akıp gitti; fakat arkasına her mahreketten on yedi milyon peyk takarak.. Kalplerimiz o büyük sabitenin çevresinde dönen birer kürecik oldular; her yıl her asır tazelenerek eskilere katılmak üzere.. Cisminiz Cismini göremiyor fakat ruhumuz Ruhunun Okyanusunda her zaman yıkanıyor. O'nda her birimiz, her birimizde O'nun bir zerresi yaşıyor..

* *

Atatürk! Ölmeyen Atatürk!.. Artık sen bir ideal oldun. Hain ecel etten kemikten olan dış âlemini bize çok gördü! Fakat senin iç âlemine de hükmedemez ya?! Namın yer yüzünün şarkından garbına cenubundan şimaline daha kuvvetle yayıldı. Fani Mustafa Kemal kaybını ebedî Mustafa Kemal'de kazandın.. Bütün dünya hayranın oldu. Ölüm sana değil, kendine kıydı. Çünkü ebedileştin, sonsuz bir hayata eriştin..

* *

Ölmeyen Atatürk sen müsterih ol! Kardeşin İnönü yetim çocuklarına müşfik bir baba oldu; göz yaşlarını ancak o dindiriyor: "Türk Ölmez! Atatürk sizin kalbinizde, çalışın çocuklarım, çalışın!..", diyor.

Ülkün yaşıyacaktır müsterih ol ölmeyen Atatürk!..

ATAM'a.

MAHİR TÜRKMAN.

Yanıyoruz.. Sönmiyen bir ateşle yanıyor,
Yandıkça hep gönüller Atası'nı anıyor..
Bir haşmetli gurup var, ona bakan ağlasın!
On yedi milyon kişi "Ata,,ya kan ağlasın..
O batınca bak, nasıl eşi bile sarardı!
Bir güneş battı diye gökler dahi karardı..
Ölüm, ah ölüm.. Sen olmasaydın ne var!
Ona, ancak sen gibi doymaz canavar kıyar!
İsterdik ki her zaman gözler ondan nur alsın
İsterdik ki o bize ebedleredek kalsın..
İsterdik ki toprağa vermiyelim biz onu,
İsterdik ki değişsin tabiatın kanunu!.

Sen ölmedin ey Atam, ecel ne derse desin!
Gönüllerde yükselen tunçtan bir âbidesin..
Gurubunla onulmaz yara açtın ey Atam!
Bu gün dünden ziyade Tanrılaştın Atam!.

ANDIMIZ.

Almanya : 11 / 11 / 938.
NURİ ÖZSOY.

Atatürk'ün, Türk dünyası için yarattığı hava içerisinde, gözlerini kapaması, on sekiz milyonun ıstırabına, derin iç titremeleri ile bütün dünyayı bağlamıştır.

O yaratıcı, eşsiz yapısını Türk gençliğine emanet ettikten sonra:
"Muhtaç olduğun kudret; damarlarındaki asıl kanda mevcuttur..", demişti.

O kanı taşıyan damarlar andıyor: "Atatürk! Kalplerimizde ebediyyen yaşıyacaksınız. Emanetini sonsuzluğa kadar götüreceğiz.."

Teessürlerimize ve Türk Ulusunun teessürlerine Vatan hasreti ile iştirak ederiz.

Öksüz Kaldık.

Hukuk Fakültesi.
FİKRET GÜNEŞOĞLU.

O büyük felâketi görmemek için çırpınırdık.
Her sabah korkulu rüyaların pençeresinden silkinerek sıyrılır,
Atanın sıhhat haberlerine sevinerek avunurduk.

O gün Fakültede..

Bekliyordu.. Yeni yılın, yeni sınıfın sevinç ve hızı vardı içimizde.. Daha ders girmeden dershanede toplanmış, Profösör derse başlamadan biz hazırlanmıştık. Bu masum intizarın O büyük felâket için olacağını ne bilirdik.

Bir dakika sonra.. Titriyen bir insan.. Hıçkıran bir lisan..

— O, gitti!.. Dediği zaman, sınıf sanki istirabın canlı bir feryadı.. Derin sızıların samimî ve heyecanlı bir kaynağı olmuştu.

Başlar eğilmiş.. Gözler kapanmış.. Bütün nazarlar ölen Atatürk'ü görmemek için yaşayan Ataya çevrilmişti.

Gözler ve kalpler birdi şimdi. Her ikiside yeni doğan ebedi Atanın müşfik kollarına atmışlardı kendilerini.

Böylece Atatürk'ün ölümünün verdiği acıyı, yine Atanın ellerinde erittik..

Atatürk'ün eseri.. Atatürk'ün her şeyi, Profesörün ağzından bir ağlayış halinde dökülürken.. Kulaklar sanki bu eserin gölgesine sığınmış; Atatürk'ü ölmüş diye değil; onu ebedî olmuş diye dinlemek istiyor.

Böylece çılgın bir sevinçle girdiğimiz ders.. Sonsuz bir acı ile bitmişti.

Artık gidiyorduk..

Nereye gidiyorduk?.. Niçin gidiyorduk?.. Bu uçsuz bucaksız kafele.. Bu eğilen başlar ne idi?

Gözler kararmış.. Her yer simsiyahdı. Biz bu karanlığın içinde şaşkın ve perişan Güneşimizi yeniden doğuracak mucizeyi yaratmaya konuşuyorduk.

Taşhandayız.

Bağırıyoruz.. Çırpınıyoruz. Kimimiz heykelinin dizlerine kapanmış ağlıyor, kimimiz atının bıraktığı tozları yalıyoruz.

Suvari Ata.. O koca deha zafer ve fütuhatını faniliğe sığdıramıyor. Ebedî âlemde teshir etmeğe fet etmeğe gidiyordu.

Taşhan sanki kaynıyan bir dert çanağı.. Uğuldayan bir felâket alanı olmuştu.

Ellerimiz koynumuzda.. Öksüz kalan bizler Atatürk'e.. Onun eserlerine olan bağlılığımızı çılgınca haykırdık. Ant içtik.

— Atam seni unutmayacağız. Seni, Senin eserini biz gençler senin çelikleşdirdiğin göğsümüzün içinde saklıyacağız!..

Çünkü bıraktığın eser, bırakılabilen her şeydir.

Yarabbil!.. Budamı rüya?.. Öyle ise çok korkunç.. En korkunç hakikatlardan daha korkunç bir rüyal..

Silkinmek Gözlerimi tırnaklarımla parçalıyarak bu rüyanın pençeresinden kurtulmak istiyorum..

Heyhat!.. Her açılış bir acı ile.. Her çırpınış bir ağlayışla sona eriyor.

Deli gibiyim.. Gecenin karanlıklarına bürünmüş gittiyim yeri bilmeden dolaştım..

Kâh radyonun feryadına karışan hıçkırıklar..

Kâh yüzümü kamçılayan keskin bir rüzgâr beni uyandırır o vakit bende bir köşeye çekilir sessiz sessiz kimsesizliğime ağlarım..

— Ağlıyalım dostlar!..

Atatürk için ağlamıyan gözler neye yarar?

Atam!.. Eakülteye her girerken gözümüze şu sözlerin ilişirdi:

“Cumhuriyetin müeyyidesi olacak bu büyük müessesenin küşadında hissettiğim saadeti hiç bir teşebbüste duymadım; ve bunu izhar ve ifade etmekle bahtıyırım..”

Senin müessesenin.. Atatürk Hukuk Fakültesinin öksüz kalan yavruları da sana diyor ki:

— Atam!.. Senin ölümünün karşısında his ettiğimiz acıyı hayatın hiç bir şeyinde duymamıştık ve duyulmazda.

Bunu biz.. Sana olan bağlılığımızı, senin eserlerini her türlü şeraitte yaşatmak ve ilerletmek suretile göstereceğiz.

And içtik Atatürk'e

Liseden: OSMAN ATTILÂ.

Öksüz olduk hepimiz, bırakın ağlıyalım,
Bir daha and içelim: İzinde çağlıyalım..
Çöktü siyah bulutlar; yurda, cihana kâbus,
İnanmıyor; ağlıyor, çağlıyan büyük ulus.
Nasıl yaklaştı ölüm Tanrının baş oğluna?..
Emrinde ve uğrunda milyonlar hazır Ona,
Zehroldu bütün her şey.. suyumuz ve aşımız,
Nasıl, nasıl olur da çağlamaz göz yaşımız?..

Çekildik asırlarca geriye, hep geriye,
O dedi: Toplan, haydi, atıl, koş ileriye!
En medenî milletin safındayız yarına,
Cihan gıpta ediyor GÜNEŞ ÇOCUKLARINA.

Ağıtıyla inliyor bütün yurd; dağlar taşlar,
Akmakta bir sel gibi gözlerimizden yaşlar..
Kıt'alar ve kavimler.. cihan.. Türklük ağlıyor,
Yas tutmakta küremiz, bak karalar bağlıyor.
Neyliyelim öksüz; nerde Büyük Şefimiz?..
ATAsız, Onsuz kaldık, ağlıyoruz hepimiz...

İleriye, Tanlara gitmekte Onun izi,
Dört gözle beklemekte tarih ve yarın bizi.
Yaramıza dermandı, derdimize ilâçtı,
Başbuğdu, başımızda Ay-Yıldızdan bir taçtı.
Biricik yaratandı, Tanrıya en yakındı O,
Başarılar, zaferler fatihi, akındı O..
Yıldırımdı; Tanrıdan gelen Bozkurtumuzdu,
Eşsiz [Ergenekon]lar delen Bozkurtumuzdu...

Atam İçin.

Nizamettin Laşiner.

İhtiyar küre ve bütün cihan tarihi işte en büyük kahramanını
da kaybetti.

Ulu Önder Kemal Atatürk'ün şahsında Türk Milleti kurtarı-
cısını, Türk Yurdu koruyucusunu, Türk Ordusu en büyük Başbu-
ğunu ve bütün dünya en büyük insanını kaybetti.

Yüce Atamızın yüreklerimizi parçalayan irtihali bizim olduğu
kadar bütün dünya milletleri içinde çok büyük bir facia olmuştur.

Ancak tesellisi şu olabilir ki: Büyük kahramanlar yetiştiren
Türk Milleti yine Atatürkler.de yetiştirecektir. Fakat Atatürk
Türk tarihinde ve bütün cihan tarihinde en büyük kahraman, en
büyük ebedî şef ve en büyük insan olarak ebediyete kadar yaşı-
yacaktır.

Bu gün yalnız coğrafiğ hudutlarla çevrilmiş bir Türkiye değil;
bütün cihana karşı kahramanlık örneği yüce bir "ATATÜRK
TÜRKİYESİ", vardır.

Yüce Atam!..

Müsterih uyu... Bize bir vedia olarak bıraktığın emanetini
omuzlarımızda taşıyacağız, yükselteceğiz; sonsuzluklara kadar
yaşatacağız.

Atamız! Bozkurtumuz! Sönmiyen Güneşimiz!
Yaşayan Başkomutan! Ölmeyen Güneşimiz!
Ağarttığın yollarda durmadan coşacağız,
İzindeyiz, yarına adınla koşacağız..
Ülkünün kalesiyiz, Mehmetçimiz yoluna,
Zaferler taç verecek güvendiğin oğluna!
İmanınla yoğrulduk, gene yoğurulacağız,
İNÖNÜ'nün peşinde hedefi bulacağız!
Biz varız müsterih uyu ey Güneşimiz!
Mâbedinin ışığı sönmiyen ateşimiz..
Her zaman Güneşler baş, şafaklar amaç Türke,
Dünyaya haykırırız: And içtik Atatürk'e!

ATAM.

Liseden : TACETTİN ÖZARL.

Acı haber elemle dolaştı dudaklarda
Ata için boyun eğdi eğilmez bayraklar da.
Ağlıyoruz hepimiz, ağlıyor kuş, kuzu, kurt,
Bir günde öksüz kaldık onyedi milyonlu yurt.
Bir Peygamber bile ölse yalnız ümmeti ağlar
Senin için ağlıyor bak beşeriyet ve dağlar...

Göğsüm parçalanıyor, şakaklarım yanıyor
Kesilmiyor gözyaşım öksüz kalbim kanıyor.
Arıyoruz hepimiz Atam!.. Sen neredesin ?
Yerde yoksun gökteysen bir daha görelim in.
Rastlıyoruz izine tuttuğumuz her yolda
Gücünü görüyoruz işliyen her bir kolda.
Boşuna arıyoruz Atam kalbimizdesin,
Kanımızda kudretsin bizim içimizdesin.

ATAM'a.

Liseden : ŞEREF ÖZBEK.

Akıyor gözlerden hep izdirap yaşı,
Daima ilerdeydi altından başı.
Kolayca başardı en zor savaşı
Zümrüte benzetti o toprağı taşı.

Ah Atam, bize en mukaddes emeldin,
Gönüllerde, fikirde, hayallerdesin.
Yüce büyük ölmedin sen ebedisin
Her an Türk gençliğinin has kalbindesin.

Şehir Nonları.

21 İkinci Teşrin 1938

AFYON DA BÜYÜK YAS TÖRENİ.

Ulusumuzun, yurdumuzun büyük kurtarıcısı ulu ve ebedî Şefimiz Atatürk'ün 21 Teşrinisani milli matem günü ve çok büyük ebedî hatıraları program mucibince vilâyet merkezinde ve vilâyetimizin her köşe ve bucağında başta Vali olarak vilâyet ve ordu erkânı, memurlar, gençler ve bütün halkımız tarafından derin ve büyük bir hürmetle tebcil edilmiş ve yüce hatıraları sonsuz bağlılık ve saygılarla anılmıştır.

Milli matem günümüz olan 21 Teşrinisani günü saat 11 de ilimiz içinde bulunan beş halk evimizi dolduran ve bu evlerimizin sakıflarından taşan binlerce halkımızın iştirakile ulu ve ebedî şefimizin yüce ve kutsal hatıraları ihtiramla ve göz yaşlarıyla yad edilmiştir.

Bu cümleden olarak merkez Afyon Halkevinde büyük salon koridorları dolduran yüzlerce yurddaşın iştirakile yapılan ve iki saat devam eden hazin bir toplantıda: Vali ve Parti Başkanı A. D. Evrendilek tarafından Atatürk'ün ziaından doğan büyük acı anlatılmış milli matemden bahis olunmuş tutulan yasin hepimizin milletin Türk tarihinin matemî olduğu söylenmiş Atatürk'ün inkılapları, eserleri teşrih edilmiş ve bu suretle yurdun ve ulusun eğemenliğini kurtarmak eşsiz dehalarile asırları günlere sığdırmak suretile her sahada meydana getirdikleri devrim ve ilerlemeler üzerinde ayrı ayrı durularak halka ve gençliğe armağanı ve en büyük eseri Cumhuriyetin nimetleri tebaruz ettirilmiş ve sonunda büyük Atamızın kurduğu ve çizdiği yollar üzerinde yürüme andı bütün hazurun tarafından bir ağızdan yenilenmiş ve bütün millete, devlete ve hükümetimize ve partimize baş sağ temennisiyle İlbay söylevine son vermiştir.

İlbayın bu söylevinden sonra Birinci Kor Kormaylarında bir subayla vilâyet kültür direktörü ve halktan üç genç tarafından Büyük Şefin başardığı ve yarattığı eserlerle bu arada büyük kurtarıcının Afyon vilâyeti muhitine ait hatıraları ihtiramla anılmıştır. 17

Halkevinin iç ve dışını dolduran kalabalık halkımızın varlığıyla yapılan bu toplantı devam ederken saat 13 çü geçmiş bulunuyor ve diğer taraftanda kadın erkek çoluk ve çocuk bütün halk ve hatta bir çok anaların yaralı bağırlarına basılmış beşikteki Atatürk çocuklarına varıncaya kadar Cumhuriyet meydanında büyük Atatürk Zafer Anıtını doldurmakta devam ediyor ve saat tam 14 te evler, dükkânlar ve müesseseler her taraf kapanmış ve şehir boşalarak halk Cumhuriyet meydanında büyük Atalarını zafer anıtı çevresinde bir hale şeklinde ilâhî bir sükûn ve sükûtle yerlerini almış ve bu sırada Halkevi topluluğuda bu ihtiram yığınları arasında krokideki yerlerini aldıktan sonra vilâyetin, kor komutanlık, Parti, Belediye, Halkevi, Demiryolu Alayı, Nakliye Taburu, Kültür, Jandarma, Emniyet vesair teşekkül ve esnaf cemiyetlerine ait çelenklerin konulmasını müteakip bandonun çaldığı İstiklâl marşile ve bunu müteakip Bethofenin matem havalarile tören başlamış ve Atatürk Zafer Anıtına Vali elile konulan çelengi bir çok çelenkler takip etmiştir.

Bundan sonra büyük kurtarıcı zafer anıtı yanında ulusal ve Parti bayraklarımızla örtülmüş kürsüde sırasile evvelâ Vali ve Parti Başkanı Durmuş Evrendilek Atatürk'ün gaybindan kan ağlayan milletin matemini, teessürünü, muhitin yasını, acısını göz yaşlarla anlatmış Atatürk'ün bu biyografisini yapmış ve eserlerini birer birer anlatmış, inkılaplarını saymış Atatürk ülküsü ve izinde yürüyen halkımızın and içmelerile Atatürk'e halkın minnet ve şükranlarını sunmakla sözlerini herkesin göz yaşları içerisinde bitirmiştir. Gençlik, Belediye, Halkevi adınada nutuklar söylenmiş ebedî şefimizin yarattığı ve başardığı eserler tebarüz ettirilmiş ve çevreye ait kutsal hatıraları göz yaşlarla anılmış halk Atatürk izinde yürümeğe ant içmişlerdir.

Saat 15 40 dakika geçinceye kadar süren bu söylevlerden sonra ebedî şefimizin yarattığı büyük zaferlerini canlandıran anıt çevresinde yapılacak ihtiran geçişi hazırlığına geçilmiş ve herkes yerlerini aldıktan sonra saatin 16 olduğunu duyuran bir top sesile beraber bütün halk yığınları ve her fert oldukları yerlerinde tazim vaziyeti olarak tam bir vecit içinde sakin ve sakin Büyük

Atanın büyük hatıraları tebcil edilmiş ve tazimler sunulmuş ve üç dakika devam eden bu vakfei ihtiramın bittiği yine top sesile duyulmuştur.

Saat tam 16 da Atatürk Zafer Anıtı çevresinde ihzar edilen altı meşale hep birden genç kız ve erkek ve izci ve sporcu Atatürk çocukları tarafından şulelendirilmiş ve sünğülerini takmış erlerde meşalelerin yanlarında nöbet beklemeye başlamışlardır.

Bundan sonra önde ve başta Vali Atatürk'ün yüce varlığı önünde hürmetle eğilmiş ve ihtiram geçidi başlamıştır. Vali, Kor Komutanlık Erkânı, Adli ve Mülki Hükümet ve Parti ve Halkevi ve Meclisi Umumî ve halk kütlelerinin ihtiram geçişi devam etmiştir. Büyük ve küçük bilâistisna bütün kalk tarafından göz yaşları ve hıçkırıklarla yapılan ihtiram geçişine Vali ve Komutan nezaret etmiş ve binlerce halk ihtiram geçidini bitirmiş olmakla törende hitam bulmuştur.

Sayın Valimizin Büyük Yas Gününde Halkevindeki Söylevleri:

Sayın yurdaşlar,
Sayın askerler,
Sayın gençler!..

Atatürk'ün acısı ile matemzede olarak hepinizi sevgi ve saygı ile selâmlarım:

Ulu önderimiz, millî şefimiz Atatürk'ün zıyaile büyük kurtarıcısı ve en büyük evlâdını kaybetmiş olan büyük Türk milleti sağ olsun. Sizlere de başsağlığıla taziyelerimi sunarım. Atatürkümüzü kaybettiğimiz gündenberi bütün bir millet, bütün bir vatan hepimiz tek bir kalp gibi ağlıyoruz. Acımız büyüktür. Elemimizi, kederimizi yürek yaralarımızı içimizde saklıyarak bütün bir ömrün Türk milletinin, Türk tarihinin millî yasını tutuyoruz. Bizatihi hayatîyet olan Atatürk ulusumuz, yurdumuz için mahzı hayat olmuştur.

Atatürk bizim her şeyimizdir. şahsî, medenî, içtimai, siyasi bütün varlıklarımızı, her şeyimizi ona medyonuz. Atatürk'ün milletimize, memleketimize verdiği feyizler, nimetler okadar çok ve

büyük ki ifa eylediği hizmetler okadar muazzamdır ki: bunları şumul ve hududile ve bütün mana ve kudretile tamamen ifade etmek kalem ve dilin kârı değildir.

Ruhlarımızın minnet ve şükranlarını ifadeye çalışan sözlerimizle büyük kurtarıcıya ancak sonsuz tükenmez saygı, kopmaz bağlıktarımızı yükseltmeğe minnet ve şükran borçlarımızı ödemiğe çalışmış oluyoruz.

Türk milletinin en büyük evlâdı dünyanın en büyük insanı cihanın büyük dahisi Atatürk, esaret ve işgal felâketi altında ezilmekte olan Türk ulusunu ve yurdunu esirlikten ve istilâdan kurtarmış.

Milletini akılları durduran bir sürat ve kudretle yaptığı hamleli inkılâplarla dünya milletlerinin bugünkü uluslararası;

İçtimai,

Hukukî,

Medenî,

Siyasî seviyesile beynelmilel müsavi haklarla yükseltmiş.

Yurdunu; bugünkü dünya mamureleri derecesine çıkarmış Türk milletine hür, müstakil müreffeh mes'ut bir yurd, yepyeni modern bir Türk Cumhuriyeti kurmuş ve bırakmıştır.

Asırları yıllara sığdırarak hiç bir milletin tarihinde görülmemiş olan böyle fevkâlede muazzam misli menendi olmıyan âlemşüml harikaları yaratmak ve yaşatmak bütün cihanda hiç bir millete müyesser olmamıştır. Bu mucizeleri bu harikaları ancak ve yalnız Türk milletinin ebedî şefi yaratmış ve yaşatmıştır.

İşte bu harikaları bu mucizelerile Atatürk dünyada en büyük insan cibanda en büyük şeftir. Yüce Atanın Türk milletini eritirdiği bu yüksek maz'hariyet ile her Türk «Ne mutlu Türküm diyene» demekle öğünmekte; bütün dünyada, Türk milletine Türk Cumhuriyeti devletine üstün hayranlık ve saygı göstermektedir.

Atatürk, dünyanın hayranlığını, takdirlerini, hürmetlerini celbeden bu varlıkların kaynağı bulunan ve ulusa ve yurda Atamızın en büyük armağanı olan Cumhuriyeti, ana inkılâpları, Kemalizm rejimini Atatürk ülküsünü, her şeyden her mevcuttan her varlıktan çok sevdiği Türk milletine Türk gençliğine emanet ve tevdi etmiştir. Atatürk'ün ebedî hatıralarına bir dakika ihtirama

davet ediyorum. Yüce varlıkları önünde sonsuz minnetlerimizi ebedî sevgi ve saygı ve bağlıklarımızı sunarak milletçe memleketçe hepimiz, küçüğümüz' büyüymüz, ihtiyarımız, gencimiz Cumhuriyeti, Atatürk'ün eserlerini, inkılâplarını, Kemalizm rejmini ebediyete kadar yaşatacağımıza bu camia, bu rasime ile Atatürk'ün yüce manevi katında and içerek bütün Türkiye'de bugün 21 - Teşrinevvel - 1938 Pazartesi millî matem günümüz münasebetile Atatürk'ün yüce varlıkları huzurunda yüce hatıralarına burada da Partimizce Halkevimizde yaptığımız 21-Teşrinevvel-1938 umumî içtimai açıyorum.

Sayın Valimizin Büyük yas Gününde Utku Anıtı Önündeki Söylevleri:

Sayın yurddaşlar,

Sayın askerler,

Sayın gençler!..

Hepinizi sevgi ve saygı ile selâmlarım,

10 Birinciteşrin Perşembe günü hepimiz Babamızı, Şefimizi, Atatürkümüzü kaybettik. Bütün dünyada en büyük insanı zayı etti, 12 gündenberi 17 milyon Türk, hepimiz bitmez, tükenmez, sönmez yürek acımızla bütün yurdda Atatürkümüzü kaybettiğimize ağlaşıp duruyoruz.

Kalbimizdeki yaralarımız derindir, elemimiz, kederimiz hazindir, yasımız büyüktür. Hepimiz, ömrümüzün, Türk milletinin, Türk tarihinin en büyük yasını tutuyoruz.

Yurddaşlar, askerler gençler; başta büyük kurtarıcısını ve en büyük evladını kaybetmiş olan büyük Türk milletine bir daha: sen sağol derim ve sizlerde, vilâyetimiz halkınada, hepinizde baş sağlığını yenilerim. Türk milleti için; herşey olan, her varlığımızı, her mevcudiyetimizi borçlu olduğumuz Atatürkümüzün ziyaile hepimizin duyduğumuz acı o kadar derin, hissettiğimiz elem o kadar büyüktürki bunu; sözlerimizden ziyade kalplerimizden fıskırıp, gözlerimizde, yüzlerimizde inkitası ve tebarüzü görülen ve okunan, kanlı göz yaşlarımız, daha belîğ ifadeler etmektedirler.

Yurdaşlar:

Atatürk'ün, ta küçük yaşından itibaren bugüne kadar gelmiş olan elli sekiz yıllık hayatına bütün hayranlıklarımızla baktığımızda Büyük Atamızın ancak insan üstü olarak yaratılmış müstesna bir hilkat, eşsiz bir dahi olduğunu; Türk milleti için; Türk milletinin, Türk vatanının halâsı, istiklâlini, hakkı hayat ve bacasını korumak için yaratılmış bir münci, bir millî şef olduğunu görürüz.

Yurddaşlar, Askerler, Gençler!

Türkün en büyük evlâdı dünyanın en büyük insanı büyük kurtarıcımız, ulu şefimiz Atatürk 1881 senesinde Selânik'te doğmuştur. 1881 senesinde küçük yaşında, babası memur ve sonra tüccar olan Ali Rıza ef. ölünce kendisini en büyük Türk anası olan Zübeyde hanım yetiştirmiştir. Atatürk ilk tahsiline Selânikte evvelâ Mülkiye Rüştiyesinde başladı. Bu mektepte mualliminin haksız bir muamelesine maruz kalması üzerine o mektebi hemen terkle kendiliğinden Aekeri Rüştiyesine girdi. Kendisi riyaziyeden çok istidat gösterdiğinden riyaziye hocasının ve her suretle zekâsı inkişaf ettiğinden bütün muallimlerin nazarı dikkatini celbetti.

Büyük Atamızın ve mektepteki yüzbaşı riyaziye muallimininde adı Mustafa idi. Riyaziye muallimi ateşin zekâ ve istidadile temayüz eden talebesini takdir ederek ve bir kadirşinashlık eseri olarak ona senin adın Mustafa Kemal olsun demiş ve künyesine Kemâl'i ilâve ettirmişti.

Musta Kemal Rüştiyeyi bitirdi, Manastır Askeri İdadisine gitti orasını da fevkalâde istidat ve zekâ göstererek herkesin takdirlerini kazanmak suretile bitirdi.

Oradan Harbiye mektebine gitti, Erkânı Harbiye sınıflarına ayrıldı.

Askeri İdadisi ve Harbiye sınıflarında iken millet ve memleketin haline ve siyasî vaziyete karşı alâkalanmağa başlamıştı. Üzerlerinde manevi nüfus tesis etmiş olduğu arkadaşlarile bu mevzularda pervasız konuşurdu bunlardan kimse kendisini ele vermemişti, fakat mektep idaresi durumunu gözden kaçırmamıştı 1904 de: Erkânı Harbiye yüzbaşılığı rütbe ve diplomasını aldığı gün istibdat idaresi tevkif ve Abdülhamit sarayına sevkettirmişti. Saraydaki isticvabını Abdülhamidde dinlemişti.

Aylarca mevkuf kaldı sonra Şam'a nefyolundu.

Siyasî Faaliyete Girmesi

Menfi bulunduğu Suriye'de umumî hayat ve idarenin fena gidişini vazife ile dolaştığı yerlerde gördüğü kötülüklerden anladı. Bunun üzerine siyasî faaliyete ayrıldı.

Muhitine hürriyet, âdalet, haksızlığa kötülüğüne karşı nefret, istibda da karşı muhalefet fikirleri aşıldı ve muhabbet, hürmet kazandı.

(Vatan ve hürriyet cemiyeti) adıyla gizli ve ihtilâlcı bir cemiyet kurdu. Bu cemiyetin Yafa'da şubesini açtı.

Mısır ve Yunanistan tarikile Selâniğe gelerek cemiyetin bir şubesinde Selânik'te kurdu.

O zaman İstanbul hükûmeti Mustafa Kemal'i tevfik ettirmek için arıyordu.

Selânik'ten Yafa'ya dönmekle vaziyeti kurtarmış ve Rumelinde de bu cemiyetin şubesini açmış olmak maksadını temin etmiş bulunuyordu.

Bundan sonra üçüncü ordu müşirlik erkânı harbiyesinde çalışırken, kendisinin kurmuş olduğu Vatan ve Hürriyet cemiyetinin yerine kaim olmuş bulunan İttihatı Terakki cemiyetinde vatanî hizmetler ifa ediyordu. O sıralarda 1908 tarihinde ilân edilmiş olan meşrutiyet Mustafa Kemal'i tatmin etmiyordu.

Çünkü kendisi memlekette büyük ve radikal bir tebeddülün lüzumuna kani idi. O gayeyi daha o zaman tayin etmişti.

Fakat İttihatı Terakki cemiyeti bu hayati esasları o vakit maalesef anlamıyordu. Bu hakikat sonra tecelli etti.

Mustafa Kemal o zaman ordunun siyasetle meşgul olmasını doğru bulmıyordu.

İttihatı Terakki cemiyeti bu esası dahi anlayamıyordu. Sonra o hakikatta tecelli etti. Hükûmet merkezi olan İstanbulda ve memlekette 31 mart ihtilâlı oldu, memleket tehlikeye düştü.

Yine Mustafa Kemal'in teşebbüsü ile, Rumelinde teşekkül eden Hareket Ordusunun Erkânı Harbiye Reisliğini kendisi deruhte etmiş bulunması ile hareket ordusunun sevk ve tanziminde ve bu ordu ile memlekette ihtilâl ve tehlikenin önlenmesindeki muvaffakiyetlerde ve hizmetlerde müessir ve amil oldu.

Trabulus Garpte Hizmeti

Orduda umumî muhabbet ve iyi şöhet kazanmış olan Mustafa Kemal, Trabulus Garbe İtalyanların taaruzu üzerine memleket müdafaası için birkaç arkadaşile gizlice Mısır tarikile 1911 senesinde Bingaziye çıktı, Trabulus Garpte teşkilât yaptı oradaki kuvvetlere kumanda etti vatan müdafaası vazifesi ile orada da milli hizmetler ifa etti.

Balkan Harbi

Trabulus Garpte iken, çıkmış olan balkan harbini haber alınca orasını terkederek ana vatan müdafaası için aştığı yollardan Mısır'da düşmanın Çatalcaya kadar gelmiş olduğunu öğrendi.

Avrupa tarikile Romanya'dan İstanbul'a geldiğinde orduda vazife istedi ve Akdeniz boğazı harekâtında binbaşı olarak vazife aldı bu vazifesinde Çanakkale boğazının müdafaası şartlarını tetkik ve tesbit etti, Balkan harbinden sonra Sofya'ya Ataşamiller oldu. Rutbesi kaymakamlığa terfi edildi.

Umumî Harp

Büyük harp başlamıştı Mustafa Kemal büyük harbe mevsimsiz girdiğimize kani idi. Orduda faal vazife istedi. Yeni teşekkül edecek bir fırkaya kumandan tayin ettiler.

O kendisine has olan teşkilâtçılığı ile fırkayı hazırladı Çanakkale müdafaasına koştu.

Çanakkale'de karaya çıkan o zamanki düşmanları sahilten ilerletmedi, tevkif eyledi, bu suretle İstanbul'u tehdit eden tehlikeden kurtardı.

Miralay oldu, görüyoruzki:

Mustafa Kemal rütbelerini, terfilerini hep memleketi müdafa ederken ve muharebe meydanlarında bihakkın ağır ağır kazanıyordu. Çanakkale'de Osmanlı cephesini Anafartalar'dan çevirmek istiyen yüzbin kişilik o zamanki düşman ordusunu Anafartalar kahramanı ve galibi Mustafa Kemal mağlup etti, Osmanlı ordusunu kurtardı, Conkbayırı muharrebesinde Türk kahramanının kalbine düşen bir mermi parçası cebindeki saate isabetle saat parçalanmış ve Türkü, Türkiyeyi kurtaran büyük kurtarıcı kurtulmuştu.

Anafartalar kahramanı Miralay Mustafa Kemal; yüksek dehasile Türk erinin ve Türkün fitri hamasetini ve fedakârlığını en iyi anlamış ve ondan istifade etmesini bilmiş olarak, o zaman bütün bir cihan husumeti ve Çanakkaledeki en mükemmel orduları, donanmalarını rücate mecbur ederek yenmiş ve memleketi kurtarmış idi. Mustafa Kemal adında bütün dünya tarihi (emsalsiz bir kumandan ve Türklüğün mukadderatına hakim bir Deha) di kaydetmişti..

Kafkas Cephesinde

Bu suretle düşman Çanakkaleden çekildikten sonra Mustafa Kemal Kafkas cephesine gitti, Miriva oldu. Kafkas cephesinde de vatan müdafaasında çok muvaffakiyetler kazandı. Vatanî, millî hizmetler ifa eyledi.

Sonra:

Surye Cephesi

Ordu Kumandanlığına geçti, Surye cephesine gitti Surye cephesinde de memleket müdafaası için çok ciddi esaslar üzerinde, Yedinci Ordu Kumandanı iken pek çetin millî mücadele ve mücahedelerde bulundu noktai nazarı ve muhik ve musip, hayatî mutalaalarını dinlemiş devlete karşı memleketin yüksek menfaatlerine uymıyan hareketleri protusto için Yedinci Ordu kumandanlığından istifa etti. Tekrar ikinci ordu kumandanlığına tayin ettiler, noktai nazarında ısrar ile yine istifa etti, o zaman Osmanlıların müttefikleri olan Almanların umumî kararkâhına gitti, Almanlardan döndüğünde o vakitki Osmanlı devletinin ricası üzerine Ordu kumandanlığını yine aldı.

Halep de vatan müdafaası hizmetinde bulundu, Yıldırım Orduları Crop Kumandanlığına geçti. Memleket vatan müdafaası ile uğraşırken o zamanki Osmanlı hükûmeti herşeye boyun eğerek Mondros esaret mütarekesini 1918 de kabul etmişti. Bunun üzerine artık Surye şimalinde yapılacak ciddi bir iş kalmadığından Mustafa Kemal İstanbul'a geldi.

Anadoluya Gidiş

Büyük Mustafa Kemal, İstanbul'da vaziyeti tetkik etti. İşgal altında bulunan İstanbul'un o zamanki durumu ve haleti ruhiyesi

ile bir iş yapılıyacağını gördü, Türk milletinin içinde bulunarak ve onunla beraber çalışarak vaziyeti ıslah etmeğe karar verdi. Üçüncü ordu müfettişliği vazifesini alarak milleti, memleketi kurtarmak için Anadolu'ya hareket etti ve 19 Mayıs 1919 da Samsun'a millî halâskâr olarak çıktı.

Büyük kurtarıcı Samsun'a çıktığı zaman, galip devletlerin işgali altındaki İstanbul'da ve oradan millet ve vatan hainlerinin yapmakta oldukları ihanet ve hiyanet fikirleri ile şurada burada, hasıl olmuş bulunan o zamanki kanaat dörde ayrılıyordu:

- 1— Büyük bir ecnebi devletin himayesini istemek,
- 2— Büyük bir ecnebi devletin mandasını istemek,
- 3— Millî halâs çarelerine baş vurarak Osmanlı devletinden ayrılmamak,
- 4— Osmanlı devletinden ayrılıp kendilerini kurtarmak, Millet, memleket düşüncesi bunlardı.

Büyük Mustafa Kemal, Anadolu'da yaptığı tetkikatı sonunda memleketi, milleti işbu dört ceryan altında kararsızlık, perişanlık içinde elim feci manzarası ile görmesi üzerine Büyük Halâskâr kararını verdi, verdiği kararda şu id :

Bu vaziyet karşısında bir tek karar vardı oda Hakimiyeti milliyeye müstenit bilâkayı ve şart müstakil yeni bir Türk devleti tesis etmektir esas Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır, bu esas ancak istiklâlî tammeyle malikiyetle temin olunabilirdi. Bu karara ve bu esasa dayanarak Büyük Mustafa Kemal istiklâl mücadelesine başladı.

Millî teşkilât kurmak kararla 10 Temmuzda Erzurum ve Sivas kongrelerinin akdi için bütün Anadolu'ya millî, vatanî durumu bir beyanname ile anlattı. Atatürk'ün bu tarihi beyannamesini aynen okuyorum:

- 1— Vatanın tamamiyeti, milletin istiklâlî tehlikelidir.
- 2— Merkezi hükûmet üstüne aldığı mes'uliyet icabını ifa edememektedir. Bu hal milletimizin hiç sayılması neticesine varıyor.
- 3— Milletin istiklâlini yine milletin azmi ve kararı kurtaracaktır.

4— Vaziyete çare bulmak, milletin hak isteyen sesini cihana eşdirmek için her türlü tesir ve mürakabeden azade bir millî heyetin vücudu elzemdir.

5— Anadolu'nun her suretle emin bir yeri olan Sivas'ta millî bir kongrenin toplanması tekrâr etmiştir.

6— Bunun için tek mil vilâyetlerin her livasından milletin itimadına mazhar üç murahhasın mümkün olan süratle yetişmek üzere hemen yola çıkarılması icap eder.

7— Her ihtimale karşı keyfiyetin bir "sır,, halinde tutulması ve murahhasların lüzum görülen mahallerden seyahatlerinin mütenekiren icrası lâzımdır.

8— Şark vilâyetleri namına 10 Temmuzda Erzurum'da bir kongre toplanacaktır. Bu tarihe kadar diğer vilâyetler murahhaslarında Sivas'a vasil olabilirlerse, Erzurum kongresinin azasında Sivas umumî içtimâna dahil olmak üzere hareket eder.

Mustafa Kemal Paşanın bu davetine bütün memleket icabet ediyor, bu suretle artık İstanbul Anadolu'ya tabi oluyor ve millet Mustafa Kemal'in etrafında toplanıyordu. Bu tamimi Amasyadan gönderen Mustafa Kemal Erzurum'a hareket etti ve her yerde halkın büyük saygı ve bağlılık eserlerini görerek 3 Temmuz 1919 da Erzuruma geldi.

Mustafa Kemal'in böylece üzerine almakta olduğu vatan vazifesini üçüncü ordu müfettişi olarak yapması imkânsızdı.]

Bunun için büyük Mustafa Kemal düşman işgali altında bulunan İstanbuldaki o zamanın Harbiye Nazaretine ve Hükûmetine ve Hükûmdarına 8 Temmuz 1919 gecesi askerî hizmetten ve üçüncü ordu müfettişliğinden istifa ettiğini bildirdi. Ve zaten Türk milleti kendisini Başbuğ yapmış olmasile "milletin başına,, geçti, millî şef Erzurum'da, Sivas'ta millî mücahedeyi ve istiklâl cidalini temin için bu millî kongreleri yaparken bu (millî halâsın) millî mücahede ve mücadelenin akamete uğraması için düşmanlarla beraber olan İstanbul'daki sarayın padişahı halifesi binbir melanet yapmakta ve Mustafa Kemal'i arkadaşları ile birlikte imha için takibat icrasında berdevam idi.

Amma başta Mustafa Kemal'i bulunan Anadolu ve millet, düşmanlarla müstevlilerle beraber olan padişah, halife ve âvenesinin bu ihanetini kırdı attı.]

23 Temmuz 1919 da toplanan Erzurum kongresi da Mustafa Kemal'i Reis yaptı ve millî umde ve misak kararını verdi.

Erzurum kongresinin kararı halaskâr milli reisin gayelerini ifade ediyordu. Millî gidişimizde ana dönüm noktasını teşkil eden bu tarihi milli kararı aynen okuyorum:

1— Millî hudut dahilinde vatan bir küldür. Onun muhtelif kısımları birbirinden ayrılamaz.

2— Her türlü ecnebi işgali ve müdahalesine karşı ve Osmanlı hükûmetinin inhilâl halinde millet müttehiden müdafaa ve mu-kavemet edecektir.

3— Vatanın ve istiklâlin muhafaza ve teminine merkezi hükûmet muktedir olamadığı takdirde maksadın temini için muvakkat bir hükûmet teşekkül edecektir.

Bu hükûmet hey'eti millî kongrece intihap olunacaktır.

Kongre münakit değilse bu intihabı hey'eti temsile yapacaktır.

4— Kuvvayi milliyeyi âmil ve millî idareyi hakim kılmak esastır.

5— Hıristiyan unsurlara siyasî hakimiyetimizi ve içtimai müvazenemizi ihlal edici imtiyazlar verilemez.

6— Manda ve himaye kabul olunamaz.

7— Millî meclisin derhal içtimai ve hükûmet icraatının, meclisin mürakabesine konulmasını temin için çalışılacaktır.

Erzurum kongresi bu tarihi kararı verdi ve bir temsil hey'eti seçti bu temsil hey'etinin başında Mustafa Kemal vardı.

4 Eylül 1919 da Sivas kongresi açıldı ve evvelce şarki Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti olan millî cemiyet (Anadolu ve Rumeli müdafaa-i hukuk cemiyeti oldu.

23 Temmuz 1919 da Erzurum'da ve 4 Eylül 1919 da Sivas'ta büyük kurtarıcı Mustafa Kemal'in topladığı ve kurduğu millî kongreler (ilk millî inkılâp ve halk meclisi) idi. Millî kongrenin Mustafa Kemal'i başına reis intihap etmek suretile ayırdığı temsil hey'etide (ilk inkılâp hükûmeti) idi.

Millî varlığın başında inkılâp lideri ve millî reisi olan Mustafa Kemal İstanbul'da düşmanlarla beraber hareket eden hükûmetin çekilmesini ve intihabatın yapıp mebusan meclisinin toplanmasını istedi. Mebusan seçimi yapıldı.

Mustafa Kemal'de Erzurum mebusu oldu.

Fakat İstanbul'daki meclise gitmedi kendince hadisata hakim kalmak üzere Ankara'da kaldı.

Padişah ve işgal kuvvetleri el ele vererek İstanbul'daki meclisi mebusanı dağıttılar azasını sürdüler. İstanbul'da, filen ve resmen ecnebiler tarafından işgal altına alındığı 16 Mart 1920 gününde başında Mustafa Kemal'i bulunan Anadolu ve millet İstanbul'da düşmanla beraber olan padişah halife ve hükûmetle tamamen alâkasını, muhaberesini ve hatta hususî muhaberesini de kesti attı.

Anadolunun İstanbul'dan bekliyebileceği hiç birşey kalmamıştı.

İstanbul hükûmeti ve padişah yabancıların esiri ve zaten Anadolu'nun düşmanı idi. Mustafa Kemal artık millî bir hükûmet kurmanın zamanı gelmiş olduğunu tayin ederek Ankara'da bir millet meclisi toplamağa karar verdi. İcâbeden tebliğleri yaptı.

Seçim kısa bir müddetle tesbit (Türkiye Büyük Millet Meclisi) 23 Nisan 1920 tarihinde Ankara'da açıldı. Mustafa Kemal'i ittifakla Büyük Millet Meclisi Reisliğine seçti.

Düşmanlar yeni hükûmeti muvaffakiyetsizliğe uğratmak için ellerinden her geleni yaptılar. Sakarya harbinin başlamasına te-kaddüm eden günlerde büyük millet meclisince büyük Mustafa Kemal 5 Ağustos 1921 de Türk orduları başkumandanlığına fevkalâde selâhiyetle ve ittifakla seçildi.

Büyük Millet Meclisi Reisi Başkumandan (hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır o sathda bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaş kanile sulanmadıkça terk olunamaz.) düstururile hareket etti.

Ve Sakarya muharebesi 22 gün ve 22 gice fasılâsız devam ederek 13 Eylülde Mustafa Kemal'in galebesi ile neticelendi.

Büyük millet meclisi başkumandana "Gazi Unvanını," ve Müşir rütbesini verdi.

Gazi, Çankaya'da bir çay ziyafeti verdiğini gazetelerle ilân ettirdikten sonra yalnız bir kaç arkadaşına haber vererek Akşehir'e gitti. 24 Ağustosta kararkâhı Akşehir'den bizim Şuhut kasabasına ve 25 Ağustos sabahıda bizim Kocatepenin cenubi garbisindeki çadırli ordukâha naklettirdi.

26 Ağustos sabahı saat beş buçukta büyük taarruz başladı. 30 Ağustosa kadar devam eden muharrebeler neticesinde Dumluda düşman kuvvetlerini ihate etti. Ve 30 Ağustosta (Başkumandan muharrebesi) oldu. Gazi beş günde kat'i neticeyi almış; İzmir yolunu açmıştı.

Ordular! Hedefiniz Akdeniz emrini verdi. Vatanı kurtardı; Mudanya müterekesi yapıldı, Mudanya müterekesinden sonra Türk milletinin en büyük siyasi zaferlerinden olan ve millî, siyasi tarihimize çok hayati dönüm noktası teşkil eden tarihi ve siyasi kıymeti haiz bulunan Lozan muahedesi yapıldı, intihabın tecdidi suretile yenilenen yeni Türkiye Büyük Millet Meclisi 13 Ağustos 1923 de Lozan muahadesini tasdik etti. Türk devleti merkezinin Ankara şehri olduğu 13 İkteşrin 1923 de ilân edildi.

Yeni Türk devletinin adı (Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümeti idi. Bu isim ise yeni devletin hüviyetini ifade edemiyordu. Halbuki millî iradeyi nefsinde cem etmiş olan böyle bir hükümet millî hakimiyet esasına müstenit halk hükümeti Cumhuriyetti.

Büyük millî Şef büyük Gazi zatın filen mevcut ve millî hakimiyete müstenit olan ve adını hersuretle resmen ve kanununda Cumhuriyet denilmek icabeden bu hakimiyeti milliye idaresini resmen ve kanunen tesbit ve ilân zamanının geldiğini hadiselerle gördü, anladı bir gece bu fikrini mefkûre arkadaşlarına anlatmış ve yarın Cumhuriyeti ilân edeceğiz buyurmuşlardı. Hepsi bu fikri tasvip etmiş olarak gitmişlerdi ancak, daima birlik olduğu en yakın bir arkadaşı ve emin, sadık bir yoldaşı ile beraber yalnız kalmışlardı. Gazi işte o gice o vakit devletin Cumhuriyet olduğuna göre teşkilâtı esasiye kanununda yapılması lâzımgelen tadilâtı tesbit etti, ertesi günü 29 Teşrinievvel 1923 de, kendisinin 9 Um'de ile 923 senesi Nisanının sekizinci günü kurmuş olduğu halk fıkrasında cumhuriyet devleti ve ilânı konuşuldu, fırkada mebuslar bunuda realize edilmesi ve resmiyet, kanuniyet iktisap etmesi hususunu Gaziden rica etmişlerdi.

Bunun üzerine Gazinin bu hususta bir gece levvel hazırladığı esasları havi metinleri halk fırkasında okundu kabul olundu.

Sonra 18 de büyük millet meclisi toplandı (devletin Cumhuriyet olduğu kanununu) yaşasın Cumhuriyet avazelerile saat 20/30 da kabul edildi. Sürekli alkışlar ve yaşa sedalarile [Ankara] mebusu Gazi Mustafa Kemal Cumhuriyet Reislğine ittifakla seçildi işte Türk macizesi budur.

Bu tarihi muazzam hadise Türkiyeyi, Türk milletini, Türk devletini bütün dünyada, bütün kudret ve kuvvetile, bütün millî ve siyasi varlığıyla parlattı, yükseltti cihanı hayranlaştırdı. 30

Bundan sonrada kurtarıcı, koruyucu, korucu, yapıcı, inkılâpçı Atatürk'ün inkılâpları, eserleri, mucizeleri devam etti.

Atatürk'ün siyasi fırkası olan halk fırkası (Cumhuriyet Halk Fırkası oldu.) Büyük millet meclisinin yaptığı kanunlarla 1924 de hilâfet lağvolunmuş, şeriye ve evkaf vekâletleri kaldırılmış, Türkiye Cumhuriyeti dahilinde tedrisat birliği kurulmuştur.

1925 de aşar kaldırılmıştır. Büyük millet meclisince fes yerine şapka geyilmesi kanunu çıkarılmıştır, tekkeler kaldırılmıştır, beynelmilel takvim kabul olunmuştur.

1926 da Medenî kanun neşredilmiştir.

1927 de İlk nüfus sayımı yapılmıştır.

1928 de Beynelminel rakamlar ve Türk harfleri kabul edilmiştir.

1929 da Mekteplerden Arapca ve Farisice kaldırılmıştır.

1934 de Bey, efendi, paşa unvanları lağvedilmiştir.

1935 de Kadınlara seçmek ve seçilmek hakkı tanınmıştır.

1936 dan beri Türk tarih ve dil hareketleri devam etmektedir.

Atatürk'ün eserlerinden soy adı kanunu çıktığı esnada büyük millet meclisi ona Atatürk adını verdi.

Atatürk'ün arzettiğim işbu eserlerinden başka ulusun, yurdun refah ve saadetini kafil olan hayati eserleri o kadar çokturki; onları hepimiz şükranla, minnetle, her suretle görmekte bulunuyoruz.

Atatürk'ün en büyük eserleri Cumhuriyetimizdir. En büyük eserlerinden biride kendisinin temelini müdafaai hukuk cemiyeti olarak kurduğu Cumhuriyet Halk Partimizdir.. Atatürk'ün işbu en büyük harikaları, bu eserleri hep birer mucizedir, birer zaferdir.

Balkan antantı, Sadabat paktı ve Montro zaferleri Yüce Atanın büyük eserleri olduğu gibi Hatay istiklâlide en son zaferi ve eseridir.

İşte yurddaşlar, gençler

Eşsiz, menendsiz hayatını bütün hayranlıklarımız şükranlarımızla anlamağa görmeğe çalıştığımız büyük Atatürk: bütün hayatınca gice ve gündüz durmadan dinlenmeden yalnız türk milletini türk gençliğini düşünmüş ancak Türk milleti Türk gençliği için çalışmıştır.

Büyük dahi; Büyük Şef; Hayatında;

Milletine ömrünü vaktetmiş, bütün cihanda her varlığın her mevcudun üstünde tuttuğu milletin, kaybalı istiklâlini düşman işgali altında kalmış olan vatanını kurtarmış; ulusunun yurdunun siyasi hayat ve baka haklarını bütün dünyaya teslim ettirmiş Türkiye millî hüviyetini, millî benliğini, millî dilin, millî tarihini, millî varlığını tanıtmış; hür, müstekil, mesut, müreffeh bir vatan bir millet; yep yeni modern bir devlet vücade getirmiş ve bütün bu varlıkları tekeffül eden ve Türk milletine emanet ve vedia olarak yarattığı Cumhuriyeti çok sevdiği milletine en büyük millî varlık ve saadet kaynağı olarak bırakmıştır.

Ki: Bütün dünyada hiç bir millî şef, hiç bir millet ve devlet reisi, Türk milletinin büyük atası Atatürkün yaptığı bu büyük harikaları bu büyük mucizeleri yapmamış yaradamamıştır. bu fevkalâde mucizeleri ve dehanın üstünde bir kudretle ibda olunan harikaları bütün cihanda yalnız Türk Atatürk yaratmıştır.

Ne mutlu Türküm diyene, bu millî Ata vecizesinde söyleyen büyük Atamızdır. Bunu, Türk milletini Türk gençliğini Atatürkün ne kadar sevdiğini Türk milletine ve Türk gençliğine olan yüksek hitabelerinden ve tarihi büyük hitabelerini kendi dahi dilinden dinliyelim.

Cumhuriyetin onuncu yıl dönümünde Ulu Gazinin ulu Türk milletine irat buyurdukları tarihi hitabeleri:

"Türk milleti;

Kurtuluş savaşına başladığımızın onbeşinci yılındayız. Bugün cumhuriyetimizin onuncu yılını doldurduğu en büyük bayramdır. Kutlu olsun..

Bu anda büyük Türk milletinin bir ferdi olarak bu kutlu güne kavuşmanın en derin sevinç ve heyecanı içindeyim.

Yurttaşlarım;

Az zamanda çok ve büyük işler yaptık, bu işlerin en büyüğü temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyetidir. Bundaki muvaffakiyeti Türk milletinin ve onun değerli ordusunun bir ve beraber olarak azimkârane yürümesine borçluyuz. Fakat yaptıklarımızı asla kâfi görmeyoruz, çünkü daha çok ve daha büyük işler yapmak mecburiyetinde ve azmindeyiz.

Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medenî memleketi seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah ve kaynaklarına sahip kılacağız. Millî kültürümüzü muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız.

Bunun için bizde zaman ölçüsü geçmiş asırların gevşetici zihniyetine göre değil, asrımızın sürat ve hareket mefhumuna göre düşünülmelidir. Geçen zamana nisbetle daha çok çalışacağız. Da-da az zamanda daha büyük işler başaracağız.

Bunda da muvaffak olacağımıza şüphem yoktur. Çünkü Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır, Türk milleti zekidir. Çünkü Türk milleti birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmıştır. Ve çünkü Türk milletinin yürümekte olduğu terakkî ve medeniyet yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meş'ale müsbet ilimdir.

Şunuda ehemmiyetle tebarüz ittireyimki, yüksek bir insan cemiyeti olan Türk milletinin tarihi vafıda güzel san'atları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fıtrî zekâsını, ilme bağlılığını, güzel san'atlara sevgisini ve millî birlik duygusunu mütemadiyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besliyerek inkişaf ettirmek millî ülkümüzdür.

Türk milletine çok yaraşan bu ülkü, onu bütün beşeriyette hakikî huzurun temini yolunda kendine düşen medenî vazifeyi yapmakta muvaffak kılacaktır.

Büyük Türk milleti;

Onbeş yıldanberi giriştiğimiz işlerde muvaffakiyet vadeden çok sözlerimi işittin. Bahtiyarımki bu sözlerimin hiç birinde milletimin hakkımdaki itimadını sarsacak bir isabetsizliğe uğramadım.

Bugün aynı iman ve katiyetle söylüyorumki millî ülkeye tam bir bütünlükle yürümekte olan Türk milletinin büyük millet olduğunu bütün medenî âlem az zamanda bir kerre daha tanıyacaktır.

Asla şüphem yokturki Türklüğün unutulmuş büyük medenî vasfı ve büyük medenî kabiliyeti bundan sonraki inkişaf ile atının yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır.

Türk milleti;

Ebediyete akıp giden her on senede bu büyük millet bayramını daha büyük şerefle, saadetle huzur ve refah içinde kutlulamanı gönülden dilerim. Ne mutlu Türküm diyene,,

Gençliğe Hitabesi

Ey Türk Gençliği;

Birinci vazifen Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur, bu temel, senin en kıymetli hazinendir; istikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek istiyecek, dahilî ve haricî bedbahların olacaktır. Bir gün istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmiyeceksin; bu imkân ve şerait çok namüsaî bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek duşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve delâlet ve hatta hiyanet içinde bulunabilirler hatta bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerinin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler, millet fakrüzaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı işte; bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen; Türk istiklâl ve Cumhuriyetini kurtarmaktır.

Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

ATATÜRK

Büyük Nutuk 927

Sayın yurddaşlar, askerler, gençler:

Atatürk'ün bütün bir milletin, bir Türk varlığının hayatı manasını ifade eden bütün ömrünü: bütün azemetlerle bütün dahi-yane varlıklarile tecessüm ve tebarüz ettirerek bütün canlılığını söylemek anlatmak ne bir dilin ne bir kalemin ne bir insan kudretinin ve havsalasının muvaffak olmyacağı bir iş olduğu şüphesizdir.

Yalnız ebedî bağlılıklarımızı; ebedî sevgi ve saygılarımızı ebedî minnet ve şükranlarımızı Atatürk'ün yüce manevi varlıklarına sunmak borcumuzu ifade etmek için söylenmiş olan bu sözlerle Atatürk'ün millete verdiği eserler ve hayat karşısında şükranları

mızı, minnetlerimizi yüce varlıklarına sunmak ödevlerimizi ifaya çalışıyoruz. Atatürk, bizatihi başlı başına bir tarih her hareketinde tarihleri alt eden, tarih yaratan, yaşatan, bir beşeriyet hadisesi olarak belki izah edilebilir.

Atatürk'ün elli sekiz yıllık varlığında yalnız Türk ulusunun, Türk dünyasının, her sahadaki şumullü mevcudiyeti, her alandaki âlemşumul varlığı değil: insanlığın muaşşeri hayatîyetinin tezahürü ve belki mehveri mündemiçtir.

Ey bütün cihanda bir eşi görülmemiş olan Atatürk;

Ey büyük milletci

Büyük vatan sever

Büyük asker

Büyük başkumandan

Büyük siyasî

Büyük sosyoloğ

Büyük dilci

Büyük tarihçi

Büyük kültürücü, Büyük Atatürk

Büyük başöğretmen

Büyük inkılâpçı

Büyük teşkilâtçı

Büyük lider

Büyük kurtarıcı

Büyük millî ve ebedî şef

Büyük başbuğ

Büyük dahi

Büyük Atatürk

Sen;

Türk yurdunda Türk âleminde Türk ulusunun ruhu, Türkün millî senboli, millî mefkûresi olarak bütün ulusun sana kopmaz bağlılıkları ile 17 milyon Türkün kalbinde yaşamaktasın ve ebediyen yaşayacaksın.

Bütün memleket, halk hepimiz 17 milyon Türk tek bir kalp tek bir ifade olarak bu cemîa ilede yüce varlığın huzurunda bu törenlerde hepimiz tekrar and içiyoruz ki: en büyük eserin olan Cumhuriyet te, bütün eserlerinde, inkılâpların da milleti, yurdu var ederken millete, vatana verdiği bütün varlıklarda hepsi daima ebediyete kadar yaşayacaktır.

Bu törenlede hepimiz bir daha and içiyoruz ki: Atatürk millî mefkûresi Kemalizm rejimi Atatürk ülküsü ebedî olarak yaşayacaktır.

— Büyük Atatürk sen emin ve müsterih ol....

Ey büyük kurtarıcımız, ey ebedî şefimiz! Milletce, memleketce huzuru manevinde toplanmış olan hepimiz; Atatürk yolunda Atatürk izinde Cumhuriyeti, Atatürk inkılâplarını Kemalizm rejimini Atatürk eserlerini, Atatürk ülküsünü bütün varımızla, bütün kudretimizle, bütün canımızla, bütün kanımızla yaşatacağımıza senin bütün yüce varlığın huzurunda bir daha and içiyoruz, hepimiz senin eşsiz varlığın önünde; senin yüce katında şükranlarımız tazimlerimizle eğilir, sana bitmez, tükenmez, sonsuz sevgilerimizi ebedî minnetlerimizi ebedî bağlıklarımızı sunarız Ebedî Şefimiz...

Emniyet Direktörümüz Ş. Saip Borhan'ın Büyük Yas Gününde Utku Anıtı Önündeki Söylevi:

Aziz Ata:

Şu dakikada 18 milyon birden birbirine kenetlenmiş bir kalp gibi senin ilâhî huzurunda doya, doya kana, kana ağlamağa, hıçkırmağa geldik.

Şu dakikada 18 milyon birden birbirine kenetlenmiş bir vicdan gibi senin ebedî varlığına bir daha ibadete geldik.

Şu dakikada 18 milyon birden birbirine kenetlenmiş bir irade gibi senin tunç yüzüne yüz sürmeğe geldik.

Görüyoruz, duyuyoruz, inliyoruz işte hıçkırıyoruz.

Engin bir matem içindeyiz; ıstırabımız senin hudutsuz büyüklüğün kadar hudutsuz; matemimiz senin ulviyet ve azemetin kadar derindir.

Bu levhanın, bu ilâhî levhanın ihtişamına bak.

Bütün bir dünya dile geldide, yine asıl vâfına halâ bir öz bulamadı.

Yarap: bu ne kudret, bu ne kuvvet bu ne tükenmez bir nimettir ki: ye'sinde de, elemünde de erilmez bir füsün var. Yerinden oynayan kâinatın göksüne sığmıyan bir gurur var. Miraçtan daha ulvi, miraçtan daha olgun bir dehşet var.

Aziz Ata;

Ne oldun? Nereye gidiyorsun? Arkanda bıraktığın bu 18 milyon Mustafa Kemal'i sen nereye götürüyorsun?

Hayır hiç bir şey, hiç bir şey olmadın sen ey yüce Ata!

Seni senden, Mustafa kemalinden başka hangi kudret haşka bir eleme götürebilirdi?

Dün gökler yerinden oynamış, yerler yarılmıştı, ufukları karan kâinat ta ne hazin bir mateme bürünmüştü. İşte sen bu mahşerde bile ilâhî bir mucize gibi süzüle, süzüle bu matemî yırttın, Kararan tali ufkuna şimşek gibi doğdun. Gözler nurundan kamaştı. Vicdanlar hep hep sana koştu. Sanki o kâinat bir âlemi miraca kavuştu.

Hayır, hayır aziz Atamız. Sen Allahın en son mevhibesi, kudretinin timsali, Türkün ebedî Atası, insanlığın öğündüğü yegâne dehasın sen hiç bir yere hiç bir âleme, başka hiç bir varlığa gitmeyorsun. Sen yine eski makamına, yolunda can verdiğin büyük milletinin şerefi, istiklâli, inkılâbı, bugün bütün bir dünyanın hayret ve taktirini kazanan itilâs için indiğin o ulvi makama dönüyorsun.

Bak: Yolunda bütün bir insanlık seni takdis için duruyor. Seni teşyi ediyor.

Cengizler, Atilalar, Temurler, Fatih ve yavuzlar bu anda saf saf olmuş senin mukaddes varlığını gıpta ile, saygı ile selâmlıyorlar.

İlâhî bu ne haşmet? Bu ne fazilet?

Ey Türk çocuğu: Ey Türk dünyası: Bu ne erilmez bir nimet?

Bu şeref senin bu gurur senin, hep senin her şey senin çünkü: O senin Atan.

Aziz Ata:

Alev, alev yanan gözlerinden fışkıran birer ateş gibi bak hep senin yolundayız.

Ağlıyor, inliyor, hıçkırıyor, mavi kubbei çınlatan bir huşû ile bu mahşeri takdis ediyor. İşte bu vecd ile ağlıyoruz.

Ağlıyoruz 18 milyondan çatılan bu muazzam kâşaneye sığmıyan haklı bir gururun heyecanile ağlıyoruz.

Aziz Ata:

Cennet bağına çevirdiğin Bu mukaddes vatanın her köşesinde

bak sana neler, bentlerini yıkan seller gibi kopup gelen neslinden ne derin sayhalar geliyor.

Ağlayorum işte hep bu vecd ile ağlayorum ağlayacağız, bütün bir tarih boyunca ağlayacağız; fakat Mustafa Kemalleşen benliğimizi durmadan, dinlenmeden hep senin arkanda, hep senin yolunda koşturacağız

Müsterih uyu ey Büyük Ata

Pırlantadan, Gülден, Yaseminden örülmüş 18 milyon kalp hep seni çarpıyor. Benliğimizde Atatürk, nefeslerimizde Atatürk, kaynayan ruhlarımızda hep Atatürk ta ebediyete kadar yaşayacak.

Bugün sensiz ağlayan dünya, yarın yüz milyon Mustafa Kemalle süslenecek. Çünkü: Her zerremizde yine sen Atatürk her varlık bir Atatürk olacak.

Seni anlatmak mı? Bu ne mümkün kâinat dile gelse, yer yüzü önünde serilse vassını mahşere kadar yazıp bitiremez.

Yalnız ve yalnız inan ve öğünki ey aziz Ata: Sensin Tunç yüzüne her baktıkça alevleşen gözlerimizde ve volganlaşan ruhlarımızda hep senin ülkülerini parlatacağız

Hem ülküde hudutsuzluğu ileri hamlede hızı hep senin çelik iradenden almadık mı?

Yaslı yurdum, elemli yurtdaşlarım: ağlayalım onun dayanılmaz hasretine ağlayalım fakat teselli bulalım çünkü: insanlık âlemine onunla yeniden bir güneş gibi doğduk. Dünya bizimle, biz Atatürkümüzle ebediyete kadar gururlanalım.

İşte Aziz Ata:

Senin ebedî huzurunda bir daha ve her an tazelenen bir enerji ile yolunda ve hiç durmadan yürüyeceğimize, koşacağımıza ve gayeye varacağımıza and içiyoruz.

§ Ankarada yapılan Atatürk'ümüzün cenaze törenlerine Vilâyetimiz namına Belediye Reisi Hüseyin Tiryaki Oğlu, Halkevi Reisi Galip Demirer ve Baro Reisi Ali Taşkapılı iştirak etmişlerdir.

Büyük Yas Gününde
Gençlerimizin Acıları.

Doğrul Baba.

Liseden: MUSA BAŞER.

Babal Baba!

Doğrul, kalk, gözündeki toprağı sil! Maziye bak, ilk dünyanı hatırla!

— Kulağında kalan son ses çınlasın!

Ne o, niçin: daldın? Merak etme, o ses ve sahibi geliyor. Bak dünya ufuklarından bir nur gibi süzülerek battı Size geliyor, sizi karanlıktan kurtaracak!.. Ademi ebediyeti fethetmeğe geliyor..

Büyük Yas Gününde Evimizdeki Tören

Ebedî Şef Atatürk'ün bizi öksüz bıraktığı gündenberi radyo ve hoparlörümüz yurddaşların gözyaşlarını coşturmuştur.

Büyük yas günü için Dil-Tarih-Edebiyat kolu hazin bir program hazırlamıştır.

Saat 11 de başlayan törende yüzlerce yurddaş Evimize koşturmuştur. İlk olarak İlbay ve Parti Başkanımız Bay A. D. Evrendileğin değerli söylevile ihtiram sükûtu ifa edilmiştir. Müteakiben Kurmay Yüzbaşı Bay Kemal Büyük Başkomutanın askeri, siyasi zaferlerini, ordu hayatını; Kültür Direktörü Bay Lutfi Engin eşsiz İnkılâpçının kültürel devrimlerini anlatmışlardır.

Yüce Atatürk'ün Afyon'u teşriflerinden birinde; Türk Ocağına yazmış oldukları kıymet biçilmez el yazıları Liseden Ali Kaya tarafından okunmuş; bir yıl önce aynı günde Afyonumuzu şereflendirdiklerinde Bay Edip Âli Bakı'nın (Atatürk içimizde) başlığı altında yazdığı yazı Liseden İbrahim Mete tarafından okunmuş; bunlardan sonra Nizamettin ve Rifat'ın ağıtları dinlenmiş; müteakiben Bay Osman Attilâ (And içtik Atatürke) isimli şiirini okuduktan sonra Liseden Bn. Şükriye Atatürk'ün (Gençliğe Hitabesini) okuyarak hazin toplantıya; Halkevi yas törenine gözyaşları arasında son verilmiştir..

Yurdumun Yası.

Liseden: SADUN BARAN.

Gözler kararıyor, boyunlar bükük, bahçemizden ecel bir gül çaldı. Bayrak dalgalanmıyor, kuşlar şakramıyor, tabiat kara matem tülüne bürünmüş. Çünkü Türklüğün âşık olduğu asil yüzlü, güneş başlı Atam batıp gidiyor.

Gök bu yokluğu anlamış gibi mahzun, güneş bugün güneşler güneşine son selâmını veriyor. Kara toprak onu bağrına basmak istiyor. Hayır gömmeyeceğiz biz Türk gençleri Atamızı toprağın bağrına bırakmayacağız onun mezarı kalbimizin en derin köşesi olacak.

Kuşlar acıklı seslerle sanki ağır bir matem marşı çalıyor. Kuşlar! Ötmeyin kulaklarım bu acı sesleri duymak istemiyor. Kalpler çağlamayın en büyük babam gitti. Rüzgârlar bir lahza durun bizden Atamıza saygı ve selâmlarımızı götürün.

Ey cihan! En büyük Atan gitti fakat ölmedi, Onun mukaddes mezarı bizim kalbimiz Ankaradır.

Nu mutlu Atam'a!..

Çünkü o, her zaman her yerde; kurtarıcı ve yaratıcıdır!

Onu ölüm denen korkunç yasanın elinden alamadık. Nihayet matem sandalına bindirdik, yaş denizinde yüzerek size geliyor.

Anasından ayrılan kuzular gibi ardından onyediy milyon; çağ rııyor, ağlaşıyoruz!

Bağrımız yanık, benimiz soluk, başımız eğik dolaşıyor, dertleşiyoruz...

Baba! Durma. yine koş! Çanakkale, Sakarya; Dumlupınar şehitlerine müjdele! Mete, Atıla, Cengiz, Timur gibi büyüklere anlat.

En büyükleri geliyor, ona karşı çıksınlar...

İmtiyaz Sahibi : Ahmet Sami Onur.

Neşriyat Direktörü : Sami Akyol.

Basıldığı Yer : Doğan Basımevi - Afyon.

